

Халқ Сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

21 январь, сешанба, 1997 йил
Сотувда эркин нархда. № 15 (1532)

САМИМИЙ ҚУТЛОВ

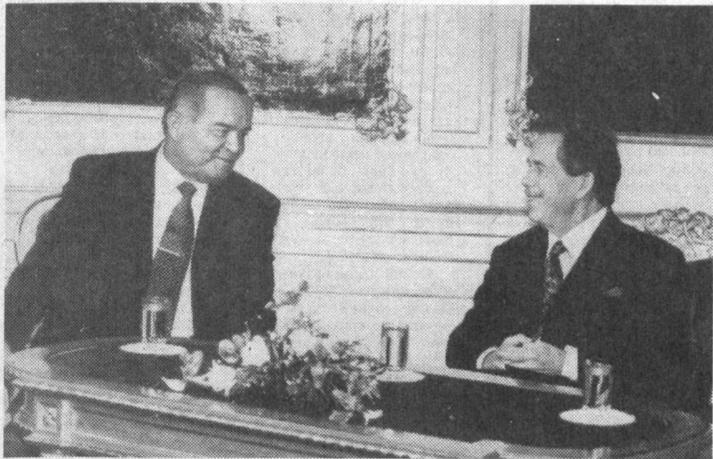
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ
ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муборак Рамазон ойи бошланиши муносабати билан Жазойир халқи ва шахсан ўз номидан Сиз жаноби олийларига самимий табрик ва эзгу тилакларимни йўллашдан беҳад бахтиёрман.

Қудратли Аллоҳ таъолодан Сизга сиҳат-саломатлик ва бахт, дўст Ўзбекистон халқига эса хотиржамлик ва фаровонлик ато этшини, шунингдек, Ислон дини юксалиши йўлидаги барчамизнинг саъй-ҳаракатларимизга ривож беришини сўрайман.

Биродарингиз Лиамин ЗЕРУАЛ,
Жазойир Халқ Демократик Республикаси Президенти.

ЯНГИЛАНИШ ЧОРРАҲАСИДАГИ МУЛОҚОТЛАР

СУРАТДА: Президент Ислам КАРИМОВ Чехия Республикаси Президенти Вацлав ГАВЕЛ билан учрашув пайти.

Шу йилнинг 14-17 январь кунлари Президент Ислам Каримов бошлиқ мамлакатимиз расмий делегациясининг Чехия Республикаси ва Словакия Республикасига расмий ташрифи муваффақиятли ўтди.

СУРАТДА: Президент Ислам КАРИМОВ Словакия Президенти Михал КОВАЧ билан суҳбатда.

Тараққийнинг ҳозирги босқичида дунёнинг турли нуқталарида жойлашган Чехия, Словакия ва Ўзбекистон бир-бирига ўхшаш ҳолатларни бошдан кечирмоқда. Тоталитар тузум инқирозидан кейин юртимиз биринчилардан бўлиб ўз мустақиллигини эълон қилган бўлса, коммунистик режими таъқиқ остида «Чехословакия» деган ягона мамлакатга бирлаштирилган, бироқ тарихи ва истиқболи бир-бирдан фарқ қиладиган икки мамлакат тинч йўл билан ажралиб, ўзича алоҳида тараққий равишини танлади. Мана, бешинчи йилдирки, Чехия ва Словакия яқин қўшнчилиги ва ҳамкорлик алоқаларини сақлаган ҳолда

суверен давлатлар сифатида ўз ислоҳотлари йўлидан бормоқда. Ана шундай тарихий ўзгаришлардан кейин мамлакатимиз раҳбарининг илк ташрифи Европанинг қоқ марказида жойлашган, ўз имкониятлари ва салоҳияти билан ажралиб турадиган мазкур давлатлар билан республикамиз ўртасида ўрнатилмак ҳар томонлама алоқаларга тамал тоши қўйди. Шунингдек, шартлашувчи томонлар ҳукумат аъзолари қўл қўйган сармояларни рағбатлантириш ва ҳимоя қилиш, ташриф буюрувчиларга хизмат кўрсатишни такомиллаштириш, уюшган жиноятчиликка қарши курашиш, сайёҳликни йўлга қўйишни қўзда тутиб ҳужжатларда ҳам ўзаро муносабатларнинг турли қирралари ҳақолатланган.

Ўзбекистон Республикаси ва Словакия Республикаси ўртасида ўзаро муносабатлар ва ҳамкорликнинг асослари тўғрисида шартноманинг имзолангани ҳозиргача ўз оқимида давом этиб келган алоқаларга янги рақам қўйишни қўзда тутиб ҳужжатларда ҳам ўзаро муносабатларнинг турли қирралари ҳақолатланган.

Ўзбекистон Республикаси ва Словакия Республикаси ўртасида ўзаро муносабатлар ва ҳамкорликнинг асослари тўғрисида шартноманинг имзолангани ҳозиргача ўз оқимида давом этиб келган алоқаларга янги рақам қўйишни қўзда тутиб ҳужжатларда ҳам ўзаро муносабатларнинг турли қирралари ҳақолатланган.

Мулоқотлар чоғида ва матбуот вакиллари билан ахборотларнинг мамлакатимиздаги барқарорлик ва осойишталикка муҳим тарихий ютуқ сифатида қараётганини изҳор этидилар. Чехия Республикаси Президенти Вацлав Гавел ҳам, Словакия Республикаси Президенти Михал Ковач ҳам юртбошимиз билан бўлган юзмаюз суҳбат жараёнида Афғонистон ва Тожикистонда бирдорқушлик урушларига чек қўйилмаётган, турли шовинистик ва догматик қарашлар ҳужж қилиб турган бир пайтда Ўзбекистондаги осойишталик бутун дунё эътиборидаги воқелик эканини таъкидлашди, бу ҳол мамлакатларимиз ўртасидаги узоқ муддатли ҳамкорликка оидин йўл очишини эъти

тироф этишди. Президентимиз ҳам дўст мамлакатлар раҳбариятининг юртимиздаги ўзгаришларни синчиқлаб кузатиб бораётганлари ва ютуқларимизга тўғри, самимий муносабат билдирилганлари учун миннатдорчилик изҳор этиб, ҳар қандай шароитда ҳам тинчлик ва барқарорликни қўз қорачиқдек сақлаш мақсадимиз эканини, шунингдек, бизда халқаро иқтисодий алоқалар тизимининг Европа талаблари даражасида қайта қуришни чет эл сармояларини иккиланмай жалб этишга имкон беришини таъкидлаб ўтди. Мулоқотлар чоғида шу нарса маълум бўлдики, турли ишбилармонлар ва маданий-маърифий қатлам кишиларининг юртимизга қизиқиши катта экан ва улар

давлатлар даражасидаги музокара ва музокарада сўзга чиққанлар вилотни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, ҳўжалик тармоқларида амалга ошириладиган ислоҳотларни чуқурлаштириш ва бу борадаги устувор йўналишлар тўғрисида фикр юритдилар. Депутатлар эътибори ҳар бир ишда ташкилотчилик ва ташаббускорлик зарурлигига қаратилди. Вилот ҳокимлигининг бу борадаги ҳаракат дастури қабул қилинди.

ОДАМЛАРГА ҲАМҚУРЛИК -- БОШ МАСАЛА

Сирдарё вилотида ўтган йили қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари еттиштириш режасини бажарилмади. Жумладан, пахта топшириш 60 фоизга ҳам етмади, ҳосилдорлик ҳам йўғи ўртача 13 центнерни ташкил этди. Халқ ҳўжалигининг бошқа соҳаларида ҳам муаммолар тўғилди. Хўш, вужудга келган бу аҳволдан қандай чиқиб олиш мумкин?

Халқ депутатлари Сирдарё вилот кенгашининг бўлиб ўтган сессиясида ана шу масала қўриб чиқилди. Унда мамлакатимиз раҳбари Ислам Каримов халқ депутатлари Сирдарё вилот кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқида ўртага қўйган вазифалар қандай бажариладигани таҳлил этилди. Вилот ҳокими Ҳ. Исмоилов шу ҳақда маъруза қилди.

Сессияда ўша вақтдан буюн ўтган уч ой давомида бу борада мўйлан ишлар амалга оширилгани қайд этилди. Жумладан, галла сифатли озиклантирилди. Ерларнинг мелiorатив ҳолатини яхшилаш, зовур ва дренажларни тозалашда эскиворларни сонин уч боровар қўлайтирилди. Жами юзга яқин янги қишлоқ ҳўжалик техникаси келтирилди. Кейинги беш йил ичида биринчи марта ерни кузги шўдгорлаш муваффақиятли яқунланди. Саноят, савдо, қурилиш, халқ таълими ва соғлиқни сақлаш соҳаларида сезиларли силжишга эришилди. Шаҳар ва қишлоқларни обodonлаштириш ва қурилиш ишлари авж олдирилди. Энг муҳими -- одамлар ҳақида раҳмўрлик кучайди. Пенсия, нафақа, шунингдек, дала меҳнаткашлари иш ҳақи вақтида тўлана бошланди. Бу хайри ишларни қатъият билан давом эттириш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА ЧЕХИЯ РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДА ҲАМКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА ҚЎШМА БАЁНОТ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов ва Чехия Республикаси Президенти Вацлав Гавел, янги минг йиллик остонасида барча инсонларнинг цивилизация тақдирини биргаликда маъсулиятини тушуниб, иккала давлат ўртасидаги ўзаро ҳурмат ва ҳамкорлик Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси халқларининг манфаатларига жавоб беради ва дунёда тинчлик, хавфсизлик, ҳамкорликни мустаҳкамлашга ва ҳамжиҳатликни чуқурлаштиришга хизмат қилади деб ишониб, худудий яхлитлик, чегараларнинг бузулмаслиги ва барча давлатларнинг тенг ҳуқуқийлигига янги дунё қурилишининг ажралмас қисми деб қараб, инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларини, шунингдек, демократия, гуманизм ҳамда ҳуқуқий давлат принципларини ҳурмат қилиш ҳуқуқий жамият қуриш учун асос эканлигини таъкидлаб, иккала мамлакатнинг қуйидаги соҳаларда ўзаро ҳамкорлигини чуқурлаштиришга тайёр эканликларини таъкидлайдилар:

I. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси ўзаро муносабатларда халқаро ҳуқуқ нормаларига, авваламбор Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Низоми принципларига амал доирасида олинган мажбуриятларни бажарадилар ва шу йўсинда иккала мамлакатнинг тинчлик, хавфсиз-

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА СЛОВАКИЯ РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДА ЎЗАРО МУНОСАБАТЛАР АСОСЛАРИ ВА ҲАМКОРЛИК ТЎҒРИСИДА ШАРТНОМА

Қуйида Юқори Аҳдлашувчи Томонлар деб аталувчи Ўзбекистон Республикаси ва Словакия Республикаси, халқаро ҳуқуқнинг барча тан олган нормалари, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Низоми, Хельсинки Яқунловчи акти, Янги Европа учун Париж хартиясига ва Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг бошқа ҳужжатларидан келиб чиқадиган мажбуриятларни бажаришга ўз иштирокларини таъкидлаб, демократик ва универсал қадриятлар асосидаги ҳамкорлик учун янги имкониятларни очган иккала мамлакатдаги тарихий ўзгаришларни маъқуллаб, сиёсий, иқтисодий, маданий, илмий, гуманитар ва бошқа соҳалардаги ўзаро фойдали ҳамкорликни икки томонлама асосда ва халқаро институтлар ва ташкилотлар доирасида ривожлантиришни нстаб, дўстона муносабатлар, ўзаро тушуниш ва ҳамкорликни келтириб чиқадиган ривожлантириш иккала давлатнинг асосий манфаатларига жавоб беради деб ишониб, қуйидагилар тўғрисида аҳдлашиб олдилар:

1-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ўз муносабатларини суверен, тенг ҳуқуқли, дўстона давлатлар сифатида ривожлантирадилар. Улар давлат суверенитетини ва мустақиллигини ўзаро ҳурмат қилиш, тенг ҳуқуқлилик ва бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик, куч ишлатмаслик ёки куч билан таҳдид қилиш, чегараларнинг бузилмаслиги, худудий яхлитлик, баҳсларни тинч йўл билан ҳал этиш, инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларини ҳурмат қилиш, тенг ҳуқуқлилик, ўзаро фойдали ҳамкорлик ва халқаро мажбуриятларни виждонан бажариш принципларига оғишмай амал қилиш мажбуриятини олади.

2-модда
Ҳар бир Юқори Аҳдлашувчи Томон

Халқ депутатлари Бўхоро вилот кенгашининг сессияси бўлди. Унда Президент Ислам Каримовнинг халқ депутатлари Бўхоро вилот кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқида баён этилган қоида ва ҳулосалардан келиб чиқадиган вазифалар муҳокама этилди.

ҲАРАКАТ ДАСТУРИ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

Шу масала юзасидан вилот ҳокими С. Ҳусенов маъруза қилди. Маърузачи ва музокарада сўзга чиққанлар вилотни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, ҳўжалик тармоқларида амалга ошириладиган ислоҳотларни чуқурлаштириш ва бу борадаги устувор йўналишлар тўғрисида фикр юритдилар. Депутатлар эътибори ҳар бир ишда ташкилотчилик ва ташаббускорлик зарурлигига қаратилди. Вилот ҳокимлигининг бу борадаги ҳаракат дастури қабул қилинди.

МЕЗОН — ЖАҲОН АНДОЗАСИ!

ИҚТИСОДИЙ ЮКСАЛИШ ПИЛЛАПОЯЛАРИ

Яқинда «Труд» газетасида Анвар Тавобовнинг «Реаллики ёки сароб» деб номланган мақоласи босилди. Муаллиф ҳозирги кунда Россия ва Марказий Осиё давлатлари ўртасида қарор топаётган муносабатларга тўхталар экан, бизнинг мамлакатимиз хусусида шундай деб ёзди: «... ўзбек иқтисодиётининг ўсиш кўрсаткичлари Халқаро валюта фонди ва Жаҳон банки тахминларидан ҳам ошиб тушмоқда. Собиқ Иттифоқ республикаси Россиядан нефть ва газ олишдан воз кечиб, ўзини ўзи электр қуввати билан таъминламоқда». Албатта москвалик журналист юртимиз иқтисодиётида юз бераётган чуқур таркибий силжишларни, сифат ва миқдорий ўзгаришларни эътироф этаётган биринчи ва охириги қаламкаш эмас. Чунки уларнинг бундай ҳулосаларга келайтганлиги жиддий мантиқ ва асослар бор.

Ўзбекистонда нафақат устувор ҳисобланган ёқилғи-энергетика мажмуи тармоқларида, шу билан бирга, халқ ҳўжалигининг бошқа қўлчилик соҳаларида ҳам иқтисодий ўсишга эришилмоқда. Натижада макросиқтисодий кўрсаткичлар яхшиланмоқда, молиявий барқарорлик мустаҳкамланмоқда. Юқорида қайд этилган мақолада таъкидланганидек, 1996 йилнинг биринчи ярим йиллигида яқин ички маҳсулот ишлаб чиқариш Россияда 1995 йилнинг шу даврига нисбатан 5,2 фоиз пасайган бўлса, Ўзбекистонда бу миқдор 3,2 фоиз ўсди.

Умуман, бир ижтимоий-иқтисодий тузумдан иккинчисига ўтиш даврида, янги жамият барпо қилишнинг дастлабки босқичида ишлаб чиқариш кескин пасаяди, барча иқтисодий, молиявий кўрсаткичлар ёмонлашади. Бу -- жаҳон таърифида кўп марта таъкидланган ҳодиса. Чунки иқтисодиётни янги шaroитга мослаштириш учун корхоналар таъмирланиб, за-

(Давоми 3-бетда).

ЯНГИЛАНИШ ЧОРРАҲАСИДАГИ МУЛОҚОТЛАР

(Давоми. Боши 1-бетда).

Мамлакатларимизнинг тақдирдошлиги яна шундаки, узоқ вақт ягона мулк кўришида яшаб, иқтисодий жиҳатдан тарққиб кетган анча орқда қолиб кетган уч давлат ҳам эндиликда бозор тузилмаларига ўтиш борасида ислохотлар бошида турибдилар. Бу борада давлатларнинг ўз ички имкониятлари асосига қурилган ва бир-бирига ўхшамайдиган модели мавжудлиги таъкидланган. Делегациями ташриф буюрган ҳар икки мамлакатлар ҳукуматлари даражасида ҳужжатлар имзолашга, ўтказилган матбуот конференцияси ва қисқа баёнотларда юртбошимиз Исрол Каримов ва Чехия Бош вазир Вацлав Клаус, Словакия Бош вазир Владимир Мечьяр янги шартномаларда иқтисодий ислохотларнинг бориши ҳақида сўзлаб бердилар. Албатта, бу мулоқотлар давомида давлатларнинг ҳозирги аҳоли юзасидан берилган журналистларнинг турли саволларига жавоблар кўриштирилди. Хусусан, НАТОнинг шарққа томон кенайиши, Чехия ва Словакиянинг бу блокка кириши учун ҳаракатлари, Ўзбекистоннинг хавфсизлиги ҳақидаги саволларга жавобларда ҳар бир мамлакат ўз ички муоммаларини ўзи ҳал қилиши лозимлиги, Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамиятдаги ўрни бошқариш қўшимчасига ва масалаларни тинч йўл билан, сиёсий муокара билан ҳал қилишга қаратилган таъкидлаб ўтилди. Мамлакатлар ҳукумат раҳбарлари ҳам юртимиздаги тинчлик ва барқарорлигини ўнги даврида эришилган энг катта муваффақият сифатида эътибор этишти ва келгуси муносабат-

ларда бу омил катта аҳамият касб этишини қайд қилдилар.

Президент Исрол Каримовнинг Словакия Республикаси Миллий кенгаши раиси И. Гашпарович билан суҳбатда мамлакатлар парламентлари ўртасидаги алоқаларни йўлга қўйиш масалалари илгари сурилди. Маълумки, чех ва словак халқлари ҳам бой тарихга ҳамда қадимий анъаналарга эга. XXI асрга порлок озулар билан қалам қўяётган, янги мустақил ҳаётнинг дастлабки босқичида асрий тарққиб кетган маромини изчиб сақлаб қола олган юрт фуқаролари ўз қадриятларини асраб-авайлаб, дунёга қўз-қўз қилиб келмоқда. Мамлакатларнинг бош шаҳарлари — Прага ва Братислава кўлаб машҳур шаҳарлар бешини бўлган. Айни кунларда ҳам бу жойларда ўша тарихий шукҳи сезиш мумкин. Президентимизнинг Прага шаҳар мэриясига тақдир қилинган ҳам бежиз эмас. Бу юртимизга, унинг раҳбарига кўрсатилган ҳурмат рамзи. Эски шаҳар ратушасида жойлашган мэрия биноси олдидан минглаб прагалар юртбошимизни самимий оқшлар билан кутиб олдилар. Бинода ўрнатилган қадимий соат кечкурунги 4 бўлганини билдириб занг чалади. Бир неча аср олдин моҳир усталар яратиб кетган мўъжиза ўз сеҳрини намойиш қилади: кичик тўнгулар очилди, неча юз йиллар олдин яратилган ҳайкаллар ҳамшаҳарларига, жумладан, меҳмонларга салом йўлайди. Шаҳар кенгаши депутатлари билан учрашувда мэр Ян Коукал Президентимизга

муружаат қилиб, Сизнинг илк ташрифингиз мамлакатимиз, жумладан, Прага ва Тошкентнинг ўзаро бирлашувидан янги уфқлар очади, деди. Прагадан Европада, бутун дунёга кўлаб коммуникация тармоқ-

сида беэз берилган монастирнинг турли залларида кўлаб деворий суратлар, ҳайкаллар, нақшлар мавжуд. Шунингдек, бу ерда Европадаги энг қадимий ва бой кутубхоналардан бири сақланаётгани ҳам диққатга миэза амалга оширилаётган иқтисодий ислохотлар ҳақидаги тасавурлар анча саёз бўлиб, иккинчи, учинчи манбалардан олинган маълумотлар асосида шаклланиган экан. Хусусан, кўпчилик Москва матбуоти тарқатаётган хабарлардан бошқа маълумотга эга эмас. Юзма-юз сўхбатлар асосида эса Ўзбекистоннинг табиий-иқтисодий имкониятлари, юртимизда чет эл сармоядорлари учун яратилган шарт-шароитлар ҳақида тўлиқ маълумот берилди.

Айниқса, Прагадаги «ЧҚД» завоида ташриф чоғида ҳамда Кайзештайн саройида Чехия ишбилармон доиралари вакиллари билан, Братиславадаги «Форум» меҳмонхонасида Словакия ишбилармонлари билан учрашувларда икки томонлама фойдали мулоқозлар ўртага ташланди. Ишбилармонлар юртбошимизнинг мароқли сўхбатларини диққат билан тингашлар ва бизнингча, ўзлари учун янги бир мамлакатни кашф қилдилар. Ростдан ҳам уларнинг Ўзбекистон ҳақидаги тасавурлари анча саёз экан, оддий маълумот — бу ўлкада 23 млн. аҳоли яшашини эшитиб қизиқдилар оша борди. Юртбошимиз тилга олган бошқа далиллар — Ўзбекистоннинг жуда катта иқтисодий салоҳиятга эга эканлиги (пахта экспорти бўйича дунёда АҚШдан кейин иккинчи, олтин захираси бўйича бешинчи ўринда ва ҳоказо), шунингдек, сармоядорларга энг қулай шарт-шароитлар яратилган (жумладан, етти йил ҳар қандай солиқдан озод экани), мамлакатдаги барқарорлик, қонуларда тур-

молик. Президент Исрол Каримов монастирни кўздан кечириб экан, бу тарихий меросини авайлаб сақлаб келаётган ҳодимларга ўз мамнуиятини изҳор қилди, ҳурматли меҳмонлар китобига дастхат қолдириди.

Братиславадаги «Славин» шон-шухрат ёдгорлиги кишига ер юзидати жами инсонларнинг ташвиши ҳам, кўвончи ҳам ягона эканлигини эсга солади. Шаҳар четидати тепаликда Иккинчи жаҳон урушида озолиқ йўлда қурбон бўлган жангчилар хотирасига бунёд этилган ёдгорлик ҳамон одамларни хушёр бўлишга чорлаб тургандек. Президент Исрол Каримов ёдгорлик пойига тулчамбар қўйиб, марҳумлар хотирасига ўз ҳурматини изҳор этди.

Расмий ташриф давомида мамлакатимиз иқтисодийнинг ривожлантириш мақсадида қаратилган ишбилармон доиралар билан амалий мулоқотлар, учрашувлар бўлиб ўтди. Бу сўхбатларнинг ўзига хос аҳамияти шунда эдики, олис Европа мамлакатларида юрти-

ли ўзгаришлар ҳисобга олинган (сармоядор имзолаган шартнома талаблари ўн йил давомида бошқача тасниф қилинмаслиги кафолатланган) ва ниҳоят, мамлакатнинг тўлов қобилияти кучлиги (Швейцария ва Англиядаги халқаро банкларда етарли даражада активлар мавжудлиги) каби омиллар ҳар қандай йирик компания ёки фирма билан шартнома имзолаш ёки қўшма корхона тузиш имконини бериши ҳақидаги маълумотлар эса уларнинг чинакам ҳайратига сабаб бўлди. Мулоқотлар давомида турли соҳа билан шугулланувчи тадбиркорлар, энгил саноатчилар, резина буюмлар ишлаб чиқарувчилар, ҳар хил металл қурувчилар, таёрловчилар, озиқ-овқатларни қадқовчилар, қурувчилар, фармацевтика саноати одамлари, трамвай-троллейбус, велосипед ишлаб чиқарувчилар ҳамкорлик қилишга тайёр эканликларини изҳор қилдилар. Юртбошимиз тақдирларини қабул қилиб, бизда «Ўзбекнефтгаз» каби бажувват компаниялар ёки Антрен резина комбинати каби имконияти етарли корхоналар мавжудлигини ва улар ҳамкорликка тайёр эканликларини изҳор этди. «Энди тезроқ иккинчи қадимий қўйиш керак», — деди юртбошимиз ишбилармонларга қараган. Ва бу давлатнинг амалий ишоти сифатида тўловларни кафолатловчи Чехия, Словакия, Ўзбекистон банклари ўртасида келишувга эришилди.

Юртбошимиз раҳбарлик қилган расмий делегациянинг Чехия ва Словакия сафари томонларнинг бир-бирини самимий тушуниш ва ўзаро ҳурмат руҳида ўтди. Бундан кейинги муносабатларни ҳам шундай йўналишда давом этишини умид қиламиз.

ҲАКИМ САТТОРИЙ,
«Халқ сўзи» мухбири,
Тошкент-Прага-Братислава-Тошкент.

«Давлат тили ҳақида»ги Қонуни қандай бажарилмоқда? ЮКСАК МАЪНАВИЯТ БЕЛГИСИ

Бизда ғалати одат бор: бир ишга аввалига астойдил, баъзида керагидан ортиқ ҳажон билан киришамиз, орадан муайян вақт ўтган, шайтими турсинга эҳтиёж сезамиз. Менимча ўзбек тилига давлат тили моқомини бериш, унинг нуфузини кўтариш борасида ҳам ана шундай ҳол юз берди.

Республикамиз раҳбари Исрол Каримов халқ руҳидаги эҳтирос ва тўққинлар бежиз эмаслигини юракдан ҳис этиб, дадил қадим қўйди: 1989 йилда «Давлат тили тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. Тан олин керакки, шўро салтанати пешволари қўлдан чиқиб бораётган ҳокимият жиловни учун аламини қилдан олишини билмай турган бир пайтда бундай қонунга имзо чекиш ҳақидакам жасорат эмасди!

Кейин асрий орузим — мустақилликка эришилди. Давлат тилининг жорий этишга киришилди. Шунинг баробарида шаҳар туманлар, ҳўжалик ва қишлоқлар, кўча ҳиёбонлар номи ўзгаришга бошланди.

Мустақиллик шароитида, миллий давлатчилик анъаналари шаклланаётган бир пайтда давлат тилини ҳаётга жорий этиш ўз-ўзидан давом этварадиган жараёндек туюлди. Чунки бу ҳаммининг орузи, қурашлар самараси бўлиб, энг муҳими, уни амалга оширишга ҳеч қандай монелик йўқ эди.

Тил ҳам, байроқ, герб, мадҳия каби, мустақил давлат рамзи эканлиги мамлакатимизда истиқомат қилаётган барча миллат вакиллари тўғри тушуниб эътибор бўлиб, Ўзбек тилини ўргана бошладилар. Қонунга мувофиқ корхона, ташкилот ва муассасаларда бунинг учун зарур шарт-шароит яратиб берилди — бепул курслар ташкил этилди. Лекин яна ўзимизда ҳафсада етишимди. Давлат тилининг жорий этишга масъул бўлган мутасаддилар, меҳнат ва жамоат ташкилотлари раҳбарлари, бу ишга шахсан жавобгар эканликларига қарамай, етарли қатъий кўрсатмадилар. Юртбошимиз таъкидлагандек, жамоадга ҳар қандай ишнинг аҳоли унинг етакчисига боғлиқ — раҳбар бепарволикка берилмаси, яхши натижадан умид қилмай қўяверинг...

Шу ўринда масаланинг яна бир жиҳати тўхталиб ўтишга тўғри келади. Биз ҳуқуқий, демократик давлат барпо этишимиз. Мамлакатимизда яшаётган ҳар бир фуқаро тенг ҳуқуқга эга. Ҳеч кимнинг бирон тарафда, шу жумладан, тил масаласида ҳам камситилиши йўқ қўйилмайд.

Президентимиз ўтказётган сиёсат моҳияти шундай, қолавера бунинг янги Конституцияимиз ҳам кафолатлади.

Мамлакатимизда бошқа тилларнинг ўқитилиши ва ривожланишига шарт-шароит яратиб берилаётгани, зарур мутахассислар ва дарс-диққат билан таъминлашга ҳамхўрлик қилинаётгани, ўқиб-ўқиб маданият марказлари фаолият кўрсатаётгани ҳам ана шундан далолатлар.

Тақдирини шу замин билан боғлаган, Ўзбекистонни Ватаним деб билган ҳар бир фуқаро, миллати ёки

динидан қатъи назар, бу ҳақиқатни дилдан ҳис этади, албатта. Бундан ташқари, боя айтганимиз, эҳтирослар тўқини жўш урган шароитда қабул қилинган қонунга замон руҳидан келиб чиқиб, 1995 йил декабрида Олий Мажлис сессиясида ўзгариш ва қўшимчалар киритилгани ҳам бежиз эмас. Демократик, давлат тилининг жорий этиш ҳеч кимнинг ҳуқуқига раҳна солаётгани, ҳеч ким бунга қаршилик қилаётгани йўқ. Ҳамма гап ўзимизнинг бу вазифага етарли масъулият билан ёлдомаётганимиздир.

«Давлат тили ҳақида»ги Қонуни амалга ошириш комиссияси Вазирлар Маҳкамасининг маъмур қонунини жорий этиш дастурига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қарорини бажарилишини ўрганиб чиқди. Таассуфки, таҳлиллар жойларда давлат тилига эътибор етарли даражада эмаслигини кўрсатди.

Анджон, Бухоро, Қашқадарь, Наманган, Фарғона ва Сурхондарь вилоятларида бу борада бир мунча тадбирлар амалга оширилган бўлса-да, Тошкент, Хоразм ва Намангон вилоятлари ҳамда Тошкент шаҳри миқёсида давлат тилининг жорий этишга доир ишларни қониклари деб бўлмайд.

Эътиборларини давлат тилида олиб бориш ақсарий вазирилик, қўмига, уюшма ва идораларда яхши ташкил этилмаган. Буни Вазирлар Маҳкамасига ўтган йилнинг ўн ойи мобайнида келган ҳужжатлар таҳлилдан ҳам яққол кўриш мумкин. Жумладан, «Ўзкимёсаноат» уюшмаси 142 ҳужжатдан 14 тасини, «Ўзэлектросаноат» 50 тадан иккитасини, «Ўзбектрансқурилиш» 43 тадан тўрттасини, «Ўзбекмонтажмускусуриш» 42 тадан учтасини давлат тилида юборган, ҳоло, «Ғаллабанк»дан тўшган атиги иккита ҳужжат ҳам давлат тилида эмас. Афеуски, бу саноқни яна анча давом эттириш мумкин.

Наҳотки, ана шу хат ва ҳужжатлар остига имзо чекаётган мутасадди раҳбарлар ҳар бир, жумладан, «Давлат тили тўғрисида»ги Қонун ҳам икки эътибор шартлигини ўйламадилар?

Президентимиз Исрол Каримов иқтисодий ислохотларни амалга ошириш билан бирга ўзгаришнинг анган, маънавиятни юксалтириш, миллий гурурини камол топтириш зарурлигини кўп таъкидлайди. Мамлакатимизда демократик жараёнишни янада қучурлантириш, сўз ва матбуот эркинлигини таъминлаш борасида слай-ҳаракатлар қилинмоқда. Тил ҳам юксак маънавият белгисидир.

Шундай экан, барчамиз давлат тилига бўлган муносабатимизни кескин ўзгаришдан вақт алдлақолган келди. Менимча бу ўзгаришнинг ҳар ким биронинг турткисини кутмасдан ўзи ва ўзидан бошлагани мақбул...

Аҳмад ХўҲА,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист.
(ЎЗА).

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI VA CHEXIA RESPUBLIKASI URTASIDA HAMKORLIKNI RIVOJLANTIRISH TUGRISIDA QUSHMA BAENOT

(Давоми. Боши 1-бетда).

V. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси янада чуқурроқ ўзаро тушунишга қаратилган сай-ҳаракатларни қувватлайдилар ва маданиятларнинг турлилиги бир-бирини билишининг ижобий омилни бўлиб қолишига ҳаракат қилдилар. Шу мақсадда Чехия Республикаси 1997 йилда Ўзбекистон Республикасига олий ўқув юртларида ўқиш учун учта стипендия ва олий ўқув юртидан кейинги ўқиш учун иккита стипендия тақдим этиди.

VI. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси атроф-муҳитни инсониятнинг умумий мероси деб қараб бу ҳозирги дунёда ҳаммининг ўзаро боғлиқ эканлигини тушуниб, уни сақлаб қолиш борасида ҳамкорлик қилдилар. Иккала томон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида тажриба алмашди.

VII. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси бир-бирини улардан бири аъзо бўлган халқаро ташкилотлар ва институтлар билан ҳамкорлигини ривожлантиришга ёрдам бердилар.

VIII. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси ўзаро муносабатларнинг ҳуқуқий базисини янада жадал таъминлаш бўйича чораларни кўрдилар.

IX. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси ўзаро фойдали иқтисодий ва савдо ҳамкорлигини ривожлантиришга қўшимчаларди. Шу мақсадда иккала томон бир-бирини эълол қилмадиган тендерлар ва сармола ва хусусийлаштириш лойиҳаларида иштирок этиш учун бўладиган ташкилотлар тўғрисида хабардор қилди. Ўз қонуларни ва улар иштирокчилари бўлган халқаро битимларга субъектларнинг тадбиркорлик ва бошқа ҳўжалик фаолияти учун қулай иқтисодий, молиявий ва юридик шарт-шароитлар яратди.

X. Чехия Республикаси Ўзбекистон Республикасининг халқ ҳўжалигини бозорга мўлжаллаб ўтказишдаги, де-

мократик жамият қуришдаги сай-ҳаракатларини тўлиқ қувватлади ва Ўзбекистон иқтисодий ривожлантириш доирасида, авваломбор транспорт, энергетика, озиқ-овқат, қурилиш ва тўқимачилик саноатини ривожлантириш соҳасида тайёрланадиган давлат ва минтақавий аҳамиятдаги лойиҳаларда иштирок этишига тайёр. Чехия Республикаси ташқи ишлар вазирининг 1995 йил мартида Тошкентта ташриф давомида эришилган келишувга мувофиқ Чехия Республикаси компенсация асосидаги лойиҳалар доирасида технология, ускуналар, ҳаққ истемоли молларини етказиб беришни муҳокама қилишга тайёр.

XI. Иккала мамлакат шунингдек, иқтисодий соҳасида учинчи бозорларда ҳамкорлик қилишга қизиқшини изҳор этиди.

XII. Чехия Республикаси бепул техникавий ёрдам сифатида Ўзбекистон Республикасига қурилиш сополи ишлаб чиқарадиган завод лойиҳасини тақдим этиди.

XIII. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси солиққчи сақлаш соҳасида, хусусан юқумли ва бошқа касалликлардан биргалликда ҳамма қилиш соҳасида ҳамкорликни ривожлантиридилар.

XIV. Ўзбекистон Республикаси ва Чехия Республикаси жиноятчиликка, терроризм, наркотик воситалар ва психотроп моддаларнинг қонунсиз обороти, ҳаво қатнови хавфсизлигига тажовуз қилиш, гаровга олиш, контрабандага, хусусан ўрнатилган тартибни бузиб, чегаралар радиоактив моддалар, қурул-йроғ, санъат асарларини, шунингдек, маданият тарихий аҳамиятга эга бўлган ашёларни олиб ўтишга қарши курашда ҳамкорлик қилдилар.

Прага шаҳрида 1997 йил «15» январда икки нуسخада, ҳар бири ўзбек, чех ва рус тилларида тузилди, барча матилар бир хил кучга эга.

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI VA SLOVAKIA RESPUBLIKASI URTASIDA UZARO MUNOSABATLAR ASOSLARI VA HAMKORLIK TUGRISIDA SHARTNOMA

(Давоми. Боши 1-бетда).

6-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар қурулганлигини, тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш жараёнига икки томонлама ва кўп томонлама асосда феоқ кўмаклашдилар.

7-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар халқаро ташкилотларда алоқаларни ва ҳамкорлигини кенгайтиридилар ва уларнинг доирасида ўзаро қизиқиш уйғотуви масалалар бўйича маслаҳатлашдилар.

8-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар икки томонлама муносабатларини ривожлантириш мақсадида турли даражаларда мунтазам учрашувлар ва маслаҳатлашувлар ўтказдилар.

9-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар давлат бошлиқлари ва бош вазири улар учрашувлари улар зарур бўлганда ўтказилди.

10-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ташқи ишлар вазирилар ҳам ушбу Шартномани таъкид этишга тегишли бўлган масалалар ҳам бошқа ўзаро қизиқиш уйғотуви масалалар бўйича мунтазам учрашиб турадилар.

11-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар иккала мамлакат парламентлари ва парламентари уртасида алоқалар ва ҳамкорлигини ривожлантиридилар.

12-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар маҳаллий ўз-ўзини бошқариш органлари, сиёсий партиялар, бошқа жамоат ташкилотлари, шунингдек, алоҳида фуқаролар ўртасида муносабатлар ривожланишини рағбатлантиридилар.

13-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ушбу аъзо бўлган халқаро почта ва телекоммуникация ташкилотларининг қарорлари ва тасвирига мувофиқ алоқа, информатика ва телекоммуникациялар, жумладан радио ва телевидение соҳасида ўзаро муносабатларни ривожлантиридилар.

14-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар маданият, фан, таълим, ахборот, спорт ва туризм соҳасида ўзаро муносабатларни ривожлантиридилар.

15-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлардан ҳар бири бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томон фуқароларига маданият-тарихий мерос, жумладан архивлар, санъат ва адабиёт, шунингдек оммавий ахборот воситалари билан таништишга кенг имкон беради.

16-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар бу соҳаларда алоҳида битимлар тузадилар.

17-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида, табиий офатлар ва аварияларнинг оқибатларини бартараф этишда ҳамкорлик қилдилар.

18-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ўз имкониятларини ҳисобга олган ҳолда глобал ва минтақавий экологик муаммоларни ҳал этишда ҳамкорлик қилдилар.

19-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ушбу фойдали иқтисодий ва савдо ҳамкорлигини ривожлантиришлар ва чуқурлаштиришлар, бунинг учун қулай шарт-шароитлар яратдилар ва шу мақсадда тегишли битимлар тузадилар.

20-модда
Бир Юқори Аҳдлашувчи Томон ҳудудида жойлашган бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томон давлат мулки, юридик шахслари ва фуқаролари мулкнинг ҳуқуқий режими бу мулк қайси давлат ҳудудида жойлашган бўлса, уша давлатнинг ҳуқуқий нормалари билан тартибга солинадиган, агар бошқаси Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ўртасидаги битимлар билан қўла тутилмаган бўлса.

21-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар иқтисодий, ижтимоий таъминот, молия, транспорт, капитал қурилишга ажратилган маблағ, солиқ солиш ва божғона тартибга солиш, шунингдек икки томонлама ҳамкорлик учун қизиқиш уйғотуви бошқа фаолият соҳаларида қонулар ва бошқа норматив актлар тўғрисида ахборот алмашишни рағбатлантиридилар.

12-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар транспорт, жумладан ҳудудларидан шахслар ва товарлар транзити соҳасида ҳамкорлигини ривожлантиридилар. Улар транзит ва транспорт коммуникациялари соҳасида ҳамкорликни чуқурлаштириш ниятдилар.

13-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлардан ҳар бири ўз ҳудудларида жойлашган дарё ва ҳаво портлари, темир йўл ва автомобиль тармоқи, трубапроводлар шартин бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томоннинг транспорт операцияларини таъминлайди.

14-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар бундай алоҳида битимлар тузадилар.

15-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ушбу аъзо бўлган халқаро почта ва телекоммуникация ташкилотларининг қарорлари ва тасвирига мувофиқ алоқа, информатика ва телекоммуникациялар, жумладан радио ва телевидение соҳасида ўзаро муносабатларни ривожлантиридилар.

16-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар маданият, фан, таълим, ахборот, спорт ва туризм соҳасида ўзаро муносабатларни ривожлантиридилар.

17-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлардан ҳар бири бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томон фуқароларига маданият-тарихий мерос, жумладан архивлар, санъат ва адабиёт, шунингдек оммавий ахборот воситалари билан таништишга кенг имкон беради.

18-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар бу соҳаларда алоҳида битимлар тузадилар.

19-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ушбу фойдали иқтисодий ва савдо ҳамкорлигини ривожлантиришлар ва чуқурлаштиришлар, бунинг учун қулай шарт-шароитлар яратдилар ва шу мақсадда тегишли битимлар тузадилар.

20-модда
Бир Юқори Аҳдлашувчи Томон ҳудудида жойлашган бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томон давлат мулки, юридик шахслари ва фуқаролари мулкнинг ҳуқуқий режими бу мулк қайси давлат ҳудудида жойлашган бўлса, уша давлатнинг ҳуқуқий нормалари билан тартибга солинадиган, агар бошқаси Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ўртасидаги битимлар билан қўла тутилмаган бўлса.

21-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар иқтисодий, ижтимоий таъминот, молия, транспорт, капитал қурилишга ажратилган маблағ, солиқ солиш ва божғона тартибга солиш, шунингдек икки томонлама ҳамкорлик учун қизиқиш уйғотуви бошқа фаолият соҳаларида қонулар ва бошқа норматив актлар тўғрисида ахборот алмашишни рағбатлантиридилар.

18-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар жиноятчиликнинг барча шакллари, жумладан терроризм, наркотикларнинг қонунсиз транзити, контрабанда, нолегал иммиграция, шунингдек, дарё кема қатнови, фуқаро авиацияси ва транспортнинг бошқа турлари қарши қаратилган ақларига қарши кураш соҳасида ҳамкорлигини чуқурлаштиридилар.

19-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар улар иштирокчилари бўлган ёки бўладиган икки томонлама ва кўп томонлама битимларга мувофиқ фуқаролик, оилавий ва жиний ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам ва ҳуқуқий муносабатлар соҳасида ҳамкорлигини ривожлантиридилар.

20-модда
Ушбу Шартномани амалга ошириш мақсадида Юқори Аҳдлашувчи Томонлар бошқа шартнома ва битимлар тузадилар.

21-модда
Ушбу Шартнома Юқори Аҳдлашувчи Томонларнинг улар иштирокчилари бўлган бошқа халқаро шартномалардан келиб чиқадиган ҳуқуқ ва мажбуриятларга таалуқли эмас.

22-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ўзаро келишув бўйича ушбу Шартномага тегишли протоколлар билан расмийлаштириладиган тўғриқилар ва ўзгариришлар киритишлари мумкин. Тўғриқилар ва ўзгариришлар иккала Томон уларни рағбатчилик қилганидан сўнг кучга кирди ва ушбу Шартноманинг ажралмас қисми бўлиб ҳисобланади.

23-модда
Ушбу Шартнома рағбатчилик қилгани ва рағбатчилик қилмагани билан алмашиш қунидан кучга кирди.

24-модда
Ушбу Шартнома ўн йиллик муддатга тузилди. Юқори Аҳдлашувчи Томонлардан ҳеч бири тегишли амал қилиш муддати туғишдан қамда 12 ой илгари уни нотификация йўли билан денонсация қилиш нияти тўғрисида бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томонни ёзма равишда хабардор қилмаган тақдирда унинг амал қилиш муддати кейинги ўн йиллик муддатларга ўз-ўзидан узайтирилади.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Низомининг 102-моддасига мувофиқ ушбу Шартнома БМТ Котибиятида қўйилди.

Братислава шаҳрида 1997 йил «16» январда икки нуسخада, ҳар бири ўзбек, словнак ва рус тилларида тузилди, барча матилар бир хил кучга эга.

Ушбу Шартнома қондаларини таққин қилиш мақсадида рус тилидаги матилан фойдаланилади.

12-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар транспорт, жумладан ҳудудларидан шахслар ва товарлар транзити соҳасида ҳамкорлигини ривожлантиридилар. Улар транзит ва транспорт коммуникациялари соҳасида ҳамкорликни чуқурлаштириш ниятдилар.

13-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлардан ҳар бири ўз ҳудудларида жойлашган дарё ва ҳаво портлари, темир йўл ва автомобиль тармоқи, трубапроводлар шартин бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томоннинг транспорт операцияларини таъминлайди.

14-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар бундай алоҳида битимлар тузадилар.

15-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ушбу аъзо бўлган халқаро почта ва телекоммуникация ташкилотларининг қарорлари ва тасвирига мувофиқ алоқа, информатика ва телекоммуникациялар, жумладан радио ва телевидение соҳасида ўзаро муносабатларни ривожлантиридилар.

16-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар маданият, фан, таълим, ахборот, спорт ва туризм соҳасида ўзаро муносабатларни ривожлантиридилар.

17-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлардан ҳар бири бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томон фуқароларига маданият-тарихий мерос, жумладан архивлар, санъат ва адабиёт, шунингдек оммавий ахборот воситалари билан таништишга кенг имкон беради.

18-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар бу соҳаларда алоҳида битимлар тузадилар.

19-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ушбу фойдали иқтисодий ва савдо ҳамкорлигини ривожлантиришлар ва чуқурлаштиришлар, бунинг учун қулай шарт-шароитлар яратдилар ва шу мақсадда тегишли битимлар тузадилар.

20-модда
Бир Юқори Аҳдлашувчи Томон ҳудудида жойлашган бошқа Юқори Аҳдлашувчи Томон давлат мулки, юридик шахслари ва фуқаролари мулкнинг ҳуқуқий режими бу мулк қайси давлат ҳудудида жойлашган бўлса, уша давлатнинг ҳуқуқий нормалари билан тартибга солинадиган, агар бошқаси Юқори Аҳдлашувчи Томонлар ўртасидаги битимлар билан қўла тутилмаган бўлса.

21-модда
Юқори Аҳдлашувчи Томонлар иқтисодий, ижтимоий таъминот, молия, транспорт, капитал қурилишга ажратилган маблағ, солиқ солиш ва божғона тартибга солиш, шунингдек икки томонлама ҳамкорлик учун қизиқиш уйғотуви бошқа фаолият соҳаларида қонулар ва бошқа норматив актлар тўғрисида ахборот алмашишни рағбатлантиридилар.

Ўзбекистон Республикаси учун
И. КАРИМОВ.

Чехия Республикаси учун

• ҲАМКОРЛИК

ФАН ЮТУҚЛАРИ -- ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА

Ўзбекистон Фанлар Академиясида тузилган қишлоқ хўжалик фанлари бўлими республикамиз қишлоқ хўжалигининг энг долзарб муаммоларини ҳал қилиш билан шуғулланади.

Академия раёсати Президент Ислон Каримовнинг «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурда Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илмий-ишлаб чиқариш марказини ташкил этиш тўғрисида»ги фармонида мувофиқ шу бўлимининг тузиш тўғрисида қарор қабул

қилди. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг устувор соҳаларида давлат сибсатини амалга оширишни таъминлаш ҳамда фан ва техника тараққиётини жаддалаштириш мақсадида фундаментал ва амалий илмий-тадқиқотларни мувофиқлаштириш ҳамда яна-

да ривожлантириш янги тузилманинг асосий фаолияти бўлади.

Бўлим таркибига «Биолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва академиянинг уч институти -- генетика, сув муаммолари, тулроқшунослик ва агрохимия институти кирди. Илмий тадқиқотларни, жумладан, генетика, селекция соҳасидаги тадқиқотларни яхшилаш, бу тадқиқотларни режалаштиришни йўлга қўйиш, экинлар ҳосилдорлиги ва тулроқ унумдорлигини ошириш, ер ва сувдан оқилона фойдала-

ниш бўлимининг биринчи навбатдаги вазифаларидандир. Қишлоқ хўжалиги мавзусидаги давлат ва илмий техника дастурлари лойиҳасини ишлаб чиқишда академия янги бўлимининг иштироки эътишга катта эътибор берилди.

Илмий фаолиятнинг амалда фойдаланиши мумкин бўлган муҳим натижаларини аниқлаш ишлари кучайтирилади. Истиқболли тадқиқотларни ўтказишда ва илмий кадрлар тайёрлашда тармоқ илмий муассасаларига ва қишлоқ хўжалиги олий ўқув юртиларига ҳар томонлама илмий-усулий ёрдам беришни ҳам бўлим ўзини мазмунсиз қилди.

А. ИВАНОВА,
ЎЗА мухбири.

ПАХТА ТОЛАСИ ЭКСПОРТ ҚИЛИНЯПТИ

Норин туманидаги пахта ниҳони «Норинтола» ҳиссасдорлик жамиятига ўз маҳсулотларини хорижий мамлакатларга сотишга катта эътибор қаратишяпти. Утган йилда Англия, Швейцария, Хитой, Жанубий Корея ва Аустрия давлатларига жами 1500 тонна -- 91 миллион 518 миң сўмлик маҳсулот экспорт қилинди. Бу эса қорхонанинг иқтисодий жиҳатдан ўзини анча ўнғайлашга олиб келди.

«Норинтола» ҳиссасдорлик жамияти бу йилги мавсумда 1996 йилда қабул қилиб олинган 23 миң 158 тонна пахта ниҳонини 1997 йилда баҳори экин учун 472 тонна юқори сифатли сари уруқлик етказиб беришни режалаштирган. Бундан ташқари жорий йилда 7101 тонна тола, 522 тонна момик ҳам ишлаб чиқарилади.

СУРАТЛАРДА: ҳиссасдорлик жамиятининг тола сифатини аниқлаш марказий лабораторияси лабораторанти Насиба Бекмурзаева иш устида.

Истеъмолчиларга жўнатишга тайёр қилиб қўйилган маҳсулотлар.

Ш. ОЛИМОВ (ЎЗА) олган суратлар.

ЯНГИ АВТОВОКЗАЛ

Узоқ-яқинга йўловчиларни ташини кўлами борасида мамлакатимизда ҳали автотранспортчилар билан тенглашадигани йўқ. Автотранспортчиларнинг бундай юксак маъқеи уларга йўловчилар учун юқори андозалардаги қулайликлар яратиш соҳасига кўпроқ эътибор бериш маъсулиятини юклайди.

Нукус шаҳрининг жануби-шарқида тикланаётган икки қаватли янги вилоятлар аро автовокзал мажмуининг қурилиш қиймати ҳозирги баҳоларда 60 миллион сўмни ташкил қилади.

Келгусида йўловчилар учун барча қулайликлар яратиладиган мазкур қурилишда

ҳозирги кунга қадар 10 миллион сўмдан ошмиқроқ маблағ ўзлаштирилди.

Янги автовокзал биносини фойдаланишга топшириш мuddати келгуси йилнинг охиригача белгиланган. Мазкур мажмуа бир пайтнинг ўзида ярим мингта йўловчига хизмат кўрсатиш имкониятига эга бўлади. Бу ердан Ўзбекистоннинг барча вилоятлари марказларига, шунингдек, қўшни давлатларнинг йирик шаҳарларига автобусларнинг мунтазам қатнови йўлга қўйилади.

Ҳайитбой АБДУСОДИҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ХАВАРЛАР ОҚИМИДА

ФАХРИЙЛАР ҲУРМАТИ БАЖО КЕЛТИРИЛДИ

Бухоро шаҳри марказида атоқли адиб, адабиётшунос олим Абдурауф Фитрат номида бож барпо этиш ишларида фахрийлар ҳам ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Улар икки миңг туп гул кўчати ўтқозиш, шоирни эслаб, яхши истаклар билдирдилар.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СУТ, ҚАТИҚҚА ЁЛЧИБ ҚОЛИШДИ

Абдураҳмон Бозоровнинг сабъ-ҳаракати билан Андижон туманидаги Бакиров номи жамоа хўжалигида сутни қайта ишловчи ишхона завод ишга тушди.

Қорхонанинг бир маромда ишлашини таъминловчи агрегатлар, таҳрирларнинг деярли ҳаммаси Россиядан келтирилди. Улар ёрамаида бир кеча-кундузда 10 тонна сутни қайта ишлаш имкони яратилди. Заводнинг ишга тушиши туман хўжалиқлари, деҳқон-фермерлар мушкулларини осонлаштирди. Негаки, илгари соғиб олинган сутни катта сарф-ҳаражатлар ҳисобига Андижон шаҳридаги ана шундай қорхонага ҳар кун икки-уч марта олиб боришга тўғри келарди.

Мулкдорнинг қорхонаси шарофати билан туман қишлоқларидаги дўконлар, болалар боғчалари ва шифоналар, маҳаллардаги фуқаролар сут, қатиқ, сариёғ, сузма каби ўнга яқин шифобахш неъматларга ёлчиб қолдилар.

О. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

МИРОБОДДА ГАЗ КЕЛДИ

Инсон манфаатлари йили деб эълон қилинган 1997 йил миқдоридаги ушун хайрли келди. Қўнға қишлоқ хонадонларида табиий газ ёна бошлади. Шў мақсадда 32 километр газ қувири тортилды. Бу ишда «Туркистон» жамоа хўжалиги, «Суволдуз» қишлоқ фуқаролар кенгаши, «Мадад» ҳиссасдорлик жамияти, «Музаффар» кичик қорхонаси меҳнат жамолари маблағ билан ёрдам берди.

(ЎЗА).

(Давоми. Боши 1-бетда).

Иттифоқ тарқалибқотгандан кейин деярли барча собиқ республикаларда ҳам шунга ўхшаш жараёнларга дуч келиндики, улар ҳатто ҳозир ҳам давом этмоқда. Нима учун Ўзбекистон бундай иқтисодийда юз бериши мукаррар бўлган сабабни воқеа ва ҳодисалардан мустасно бўлди? Агар «Ўзбекистон -- жаҳон андозалари доирасига сиймайди, унинг тараққиёти классик иқтисодий ривожланишдан хийла фарқ қилади» деб лўнда жавоб қиладиган бўлсак, муҳтарам газетхон бундан тўла қаноатланмаслиги, масалага бироз аниқлик киритишимизни исташи мумкин. Бу -- табиий ҳол. «Бой маъдани хомашё ресурслари мавжудлиги, ислохотларнинг тўғри йўлдан бораётганилиги, сиёсий барқарорлик ва миллий тотувлик бу ёрада муҳим аҳамият касб этмоқда» десак, булар ҳам бор гаплар. Аммо иқтисодий ўсишни таъминлаётган яна шундай омиллар борки, уларнинг айримлари ҳақида батафсилроқ тўхталмасдан иложимиз йўқ.

Янги тузумнинг эскиси устидан галабаси учун, илгаридан ҳеч бўлмаганда бир баҳа юқори иқтисодий ўсишга эришиш лозимлиги масаласи ҳаммадан бурун Ўзбекистонда илганди. Ҳўш, унга қандай эришилди? Ислон Каримов таъбири билан айтганда, биз энг оғир йўлни танладик. Кўпчилик Ҳамдўстлик мамлакатлари четта мол чиқаришдан тушган маблағлар, ташқи қарзларнинг ҳаммасини турли чет эл моллари келтиришга, улар билан ички истеъмол бозорини тўлдиршга сарфладилар. Биз бўлсак маблағларимизнинг асосий қисминини сармоялар жалб этиш (инвестициялаш)га, ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ўстиришга ажратдик. Бунинг мисоли сифатида мамлакатимизда қурилаётган ва ишга туширилган ўнлаб қорхоналарни кўрсатиш мумкин. Бугун улар илк мевадарини бермоқда, яқин келажакда эса бутун буй-бастини кўрсатади. Чунки сармояларни жалб этишнинг дастлабки босқимиди унинг натижаси кенгайди, чинакам самара кейинроқ, улар тўла қувват билан ишлаб кетгандан сўнг намоён бўлади. Биринчи босқимда пулиннинг қадриятишнинг учун ҳам шароит бўлади. Чунки инфляциянинг илдиши янги, тугалланмаган қурилишга бориб тақалади. Уни битказиш учун катта миқдорда маблағ сарфланади, қурувчиларга маош тўланади, аммо қорхона маълум вақтга чамасун олмайди ёки тўла қувват билан ишлаб олмайдди. Шу боис мамлакатда вақтинча товарлар билан таъминланмаган пуллар муомалада бўлади.

Аммо, эртани, келажакни ўйлаган киши яратувчанлик, бунёдкорлик йўлидан боради, осон йўл, арзон обрў ахтариб, истеъмол бозори атрофида ўралашиб қолмайди. Фақат қорин гами билан яшайдиган, «Жаннат -- бу ҳар хил товарлар билан тўлиб-тошган супермаркет» деб ҳисоблайдиганлар буюк истиқбол ҳақида ўйлашга қодир эмас.

Йирик миқдорда сармоялар жалб этиш дастурларини амалга ошириш миллий даромад ва давлат бюджетте маблағларини қайта тақсимлашни тақозо этади. Ўзбекистонда бир неча йилдан буйи миллий даромадда жамғарма фонди ҳиссаси ошиб бормоқда, давлат бюджетининг харajatлар қисмида эса халқ хўжалигига сармоя жалб этишга

ажратиладиган маблағлар миқдори ўсмоқда. 1994 йилда, масалан, инвестиция маблағлари ялпи ички маҳсулотга нисбатан 4 фоизни ташкил этган бўлса, 1995 йилда бу нисбат 7 фоизга етди. Бундай анъана, бир қараганда, истеъмол даражасини чеклаётган деб бўлиб қуринади. Аммо жамғарма фондининг маълум қисми халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга

дон маҳсулотлари ташкил этар эди. Бу ёрадаги яна бир таркибий ўзгариш ҳақида 1994 йилда Ўзбекистон экспортининг 68 фоизи, импортининг 55 фоизи эса, ҳамдўстлик давлатлари, биринчи навбатда Россия Федерацияси ҳиссасига тўри келарди. Утган йилнинг биринчи ярми якунига кўра, яқин хорижий мамлакатнинг улushi экспортда 23,5, импортда 28,5

бўлиниб қолди. Россия Марказий Осиёдан илдам сурьатлар билан чекиммоқда. Собик марказнинг бу давлатлардан иқтисодий мустақиллиги кундан-кунга реалликка айланмоқда», дея қилаётган ноласини еш давлатларнинг инжиқлиги деб изоҳлаб бўлмайди.

Тўғри, ташқи савдо-сотикда ҳали муаммолар бор. Масалан, нима учун Япония билан бўлаётган савдо-иқтисодий алоқаларимиз митти Гонконг ёки Жанубий Курия билан қилаётган шундай алоқаларимиздан бир неча бор кам? Япония нега маъдани хомашё ресурсларини биздан эмас, Австралия ва Канададан сотиб олиши керак? Нима учун айрим мамлакатлар билан фақат бир томонлама, яъни ёки экспорт,

ёки импорт алоқасига эгамиз? Кўриниб турибдики, ҳали бу соҳада «нима учун»лар бирталай. Лекин бу алоҳида мавзу.

Аммо даромадларни қайта

қайта тақсимлаш

ИҚТИСОДИЙ

фоизни ташкил этди, холос. Ўзбекистон ташқи савдосида узоқ чет

ЮКСАЛИШ

эл давлатлари салмоғи ўсиши анъанаси яққол кўзга ташланмоқда. Тўғри-да, агар автомобилнинг ҳар юз километр масофага 10 литр ва ундан ортиқ ёнилғи сарф қилиши-

ёки импорт алоқасига эгамиз? Кўриниб турибдики, ҳали бу соҳада «нима учун»лар бирталай. Лекин бу алоҳида мавзу.

ШИЛАПОЯЛАРИ

сарфланаётгани ва бу охири-охирида истеъмол учун хизмат қилишини эътиборга оладиган бўлсак, масала равшан бўлади-қўнда.

Халқ хўжалиги тармоқларига йирик миқдорда ички ва ташқи сармояларни жалб этиш чўқур сифат ўзгаришларига ҳам сабаб бўлмоқда. Хусусан, 1994 йил якунига кўра, мамлакатимизда биринчи марта ташқи савдода фаол сальдо вужудга келди. Яъни, четта товар чиқаришнинг умумий миқдори (АҚШ доллариди ҳисоблаганда) ташқаридан товар келтиришга нисбатан устун бўлди (Бунгача ҳаммаси импортнинг ҳажми экспортдан юқори бўлиб келган). Чунки хорижа хомашё чиқариш мамлакатга тайёр маҳсулот олиб келишга қараганда, бир неча бор арзонга тушади. Кейинги икки йилда бу ижобий силжиш янада мустаҳкамланди. Бунинг устига, пахта толаси ва галла ягона экспорт ва импорт товари бўлмай қолди. Четта мол чиқариш ва ташқаридан мол киритишнинг таркиби кенгайди. Экспорт товарлари қаторига олтин, самолёт, 1996 йилдан эса автомобиль ҳам қўшилди. Фалла мустақиллиги йўлида бошланган ҳаракат уни ташқаридан олиб келиш миқдорини жиддий камайтарди. Яқингинада ҳам республикага хориждан келтирилладиган молларнинг ярмидан кўпрогини дон ва

ни истасангиз, Россия билан савдо-иқтисодий алоқаларга зўр беринг. Агар шунча масофага 5 литр ёнилғи билан етиб олишни, замонавий техника ва технологияга эга бўлишни хоҳласангиз, саноати ривожланган бошқа мамлакатлар билан савдо-сотик қилинг. Самарадорини танланг. Қозор дегани ўзи шу.

Собиқ СССРда узоқ вақт ҳўкм сурган ёқилғи-энергетика «сармаст»лиги кўлгина долзарб муаммоларнинг қўзини беркитиб қўйган эди. Энергия ва металл-ни тежайдиган технологияни яратиш ва уни жорий этиш кейинга суриб ташланди. Ёқилғи-энергетика ресурсларига бўлган талабни уларни қазиб олиш ва қайта ишлашни мутасил кенгайтириш хисобигагина қондириб бўлмайди-ку, ахир?! Бу муаммони мавжуд машина-трактор паркинни тежамкор технологияга ўтказмасдан, ёқилғи-энергиянинг ноанъанавий турларидан фойдаланиш йўлга қўймасдан туриб, тўла ҳал этиш мумкин эмас. Қолаверса, ҳар қандай табиат ресурсларининг чеки-адоғи бор.

Ҳар ҳолда ким билан ва нимани олди-сотиб қилишга давлат ва халқ маданий, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масаласи бош мезон бўлиши керак. Бозор иқтисодиёти -- банисоли ҳаракат икки тарафлама бўлган йўл. Мол қилмас -- мол қирмайди ёки аксинча. Бинобарин, Анвар Таво-

иқтисодий ўсиш бозор муносабатларига ўтишнинг муҳим тамойилларидан бири -- кучли иқтисодий сибсат юргизиш имкониятини берди. Натижада мамлакатимизда оммавий лоппенлашувнинг, кўпчиликнинг пауперизм ботқоғига ботиб кетишининг олди олинди. Бундай иқтисодий қатлам ва гуруҳлар эса, кескин мулкий табақалашув, рақобат, оммавий ишисизлик доимий характерга эга жамиятларда юзга келиши мумкин бўлган ҳодисалардир. Уларнинг сарфи мол-мулкдан ажралган турли иқтисодий гуруҳлар хисобига тўлиб боради. Ҳатто ўрта асрларда ҳам, ҳар хил хайр-эҳсонлар билан бу жараёнларни юмшатишга уринишлар бўлган.

Нима учун лоппенлар ва пауперлар иқтисодий хавфли ҳисобланади? Гап шундаки, лоппен -- немисча жулдур, пауперизм -- лотинча қалшоқ, йўқсиз, деган маъноларни англатиб, кенг халқ оммасининг энг зарур турмуш воситаларидан ажралиб қолганини билдиради. Бундайлар одатда дайдилик, тиланчилик, ўғрилик, товламачилик, фоҳишабозлик билан кун ўтказишади. Улар-сиёсий лоппейд, тутуриқсиз, авантюрист, бошбоқсизликка мойил бўлиб, турли хил тўдалар, тартибсизликларнинг келиб

қайта тақсимлаш

САВДО ХИЗМАТИ ЭЪТИБОРДА

Мамлакатимиз Президент Ислон Каримов халқ депутатлари

Сирдарё вилоят кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқидида вилоятда маданий-маиший, айниқса савдо хизмати талаб даражасида эмаслигини кескин танқид қилган эди.

Вилоят ҳўқимлиги бу ёрадаги аҳолини ўнғай олиш мақсадида махсус дастур ишлаб чиқди. Республикаимиздаги йирик саноат-ишлаб чиқариш қорхона ва чет эл фирмалари билан савдо дўконлари очиш хусусида шартномалар тузилди. Қорхона ДЭУ «Электроникс» компанияси билан «Сирдарёсавдо» концерни ҳамкорлигида ҳозирдаёқ Гулiston шаҳрида савдо сервис маркази очилди. Бу ерда хари-дорларга 200 турдан ортиқ маҳсулот таклиф этилмоқда.

(ЎЗА).

йирик маблағ талабидан ташқари халқ хўжалигининг буйига эмас, яъни экстенсив омиллар хисобига ривожланаётганини билдиради. Бундай шароитда ҳаракатдаги ишлаб чиқариш аппарати эскириши, ҳозирги замон фан ва техника, технологияси даражасидан узилиб қолиши мумкин. Бугунги куннинг талаби эса ишлаб чиқаришнинг котиб қолган эски тизимидан тезлик билан таркибий қайта қуришларга, ишлаб чиқаришнинг техникавий асосларини, маҳсулот турларини янгилаш жараёнларига жадал ўтишидир. Акс ҳолда, қўшниларимизда бўлаётгандек, моддий ишлаб чиқаришни жўнлаштириш, ибтидоийлаштириш тамойили кучайиши мумкин. Ҳозирча ўзимизда ҳам саноат ишлаб чиқариш асосий фондларининг эскириши янги асосий ишлаб чиқариш фондларини ишга туширишдан 8-10 марта юқори. Машинасозлик, кимё ва нефть кимёси саноатида эса бу кўрсаткич янада баланддир. Агар аҳоли шундайлигича қоладиган бўлса, ишлаб чиқариш моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, уни замонавийлаштириш ишлари чўзилиб қетади.

Эна бир муаммо -- бу уй-жой қурилишидир. Ривожланган мамлакатларда турар-жой фонди барча тақдор ишлаб чиқариладиган моддий бойликнинг 20-45 фоизини ташкил этади. Уй-жой қурилиши турар-жой фондида хизмат кўрсатиш билан биргаликда кўлаб ишчи ва хизматчиларни иш билан банд этади. Бу тармоққа сармоя жалб этиш эса бутун иқтисодийнинг кўтаришга хизмат қилиб, катта самара беради. Афсуски, кейинги йилларда марказлашган капитал маблағ сарфи таркибда ноишлаб чиқариш, шу жумладан, турар-жойлар қурилиши ҳиссаси пасайди. Бундай шароитда унда бюджет, қорхона маблағлари, банк кредитлари, чет эл сармоялари ва қарзлари билан бир қаторда аҳоли маблағларидан фойдаланишни кучайтириш катта аҳамиятга эга. Ҳукумат иқтисодий сибсатига ишонч мустаҳкамлаш, шахсий маблағларга қаролат қўйиштириш, ҳар ким ўзининг сармоясидан мўмай фойда оладиган бўлса, бу иш янада илгариллаб кетиши мумкин.

Иқтисодий ўсиш, мамлакатимизнинг салохияти ва рақобатбардорлиги, албатта, инсон омилли билан боғлиқ. Кишиларимизни маънавиятга ва маърифатли қилиб тарбиялаш борасида катта ишлар олиб борилаётгани маълум. Таълим, фундаментал ва амалий фанлар ривожини қўлаб-қувватлайдиган тадбирлар ҳам эътибордан четда қолмаётди. Халқимизнинг илмий заковати эса тобора шаклланаёпти. Бозор иқтисодиёти унинг янги қирраларини очмоқда. Бизда базис бир давлатларда бўлаётгани сингари ақл экспортга ҳам, ақл импортига ҳам эҳтиёж йўқ. Биз ўзимизни бошқалар билан таққослай олмаيمиз, таққосламоқчи ҳам эмасмиз. Чунки ўзимизнинг тарихимиз, анъаналаримиз, сажиямиз, зехиниятимиз бор. Шароитларимиз ҳам ҳар хил. Усиш, улғайишимиз эса ўз йўлидан боради. Аммо бу жўн жараён эмас. Пиллапонинг юқори нуқтасига бирдангина қўтарилиб бўлмаганидек, бирдангина улғайиш ҳам, иқтисодий тараққиётга эришиш ҳам мумкин эмас.

Нурслом ТУХЛИЕВ,
иқтисод фанлари доктори,
профессор.

ФАРМОН ВА ИЖРО

РАҚС ОЛАМИГА СЌЁХАТ

Қадим замонларда ҳам муслиқий қобилият инсонга Оллоҳнинг инояти ҳисобланар эди. Қадимги юнонлар эса, муслиқа қонунларини ва маъбудларнинг яхши хулқини куйлаб, ўтмишни ҳозирги давр билан боғлайди, инсонга келажакка назар солишда ёрдам беради, дەر эдилар. Ҳозир ҳам тасвирий санъат, адабиёт, муслиқа, рақс билан шуғулланиш шахснинг ҳар томонлама уйғун камол топишига кўмаклашади. Айниқса, ёшларни маънавий жиҳатдан бойитади.

Шу сабабли Ўзбекистон раҳбарияти маданият ва таълим, маънавият ва маърифат муаммоларига, ёш авлоднинг ҳар томонлама баркамол бўлишига катта эътибор бермоқда. Президентнинг «Республикада муслиқа таълимини, маданият ва санъат ўқув юртли фаолиятини яхшилаш тўғрисида» ва «Ўзбекистонда миллий рақс ва хореография санъатини ривожлантириш тўғрисида» чиқарган фармонлари ҳам ана шу мақсадга қаратилган.

Бу дастурий ҳужжатларни амалга оширишда республика пойтахтидаги Юнусов тумани болалар ва ўсмирлар ижодиёти маркази фаол иштирок этмоқда. Бу ерда туманининг барча мактабларидан, ўнлаб болалар боғчаларидан келадиган турт мингга яқин бола шуғулланмоқда.

Марказимиз қошида 80 га яқин тўғрақ ишлаб турибди, — ҳикоя қилади унинг директори Елена Зокирова. — Президентнинг фармонларига амал қилиб, шаҳар халқ таълими бўлими шу фармонлар асосида ишлаб чиққан дастурни бажара бориб, биз учта асосий йўналишни танлаб олдик. Чунки, бадий-эстетик тарбия тасвирий санъат, хореография, кўшиқ билан шуғулланиши,

спорт-техника соҳаси эса авиамоделсозлик, шахмат ҳамда жисмоний тарбиянинг бошқа турларини, халқ амалий санъати — ганчкорлик, миллий кашпачилик ва бошқаларни ўз ичига олади. Ана шу йўналишлар бўйича, юқори малакали ўқитувчилар болалар билан шуғулланмоқда. Уларнинг ҳар бири тажрибали педагог, болаларни тарбиялашга филолийлик билан муносабатда бўладиган кишилардир.

Шунингдек, биз республика миқёсидаги тадбирларни ҳам ташкил этишимиз. Масалан, ўтган йилнинг декабрида ноғора фарзандлари бўлган ота-оналар клуби билан биргаликда жаҳон ноғоронлар кўнгида бағишлаб, болалар анжуманини ўтказдик. Мақсадимиз соғлом болалар билан имконияти чекланган болалар ўртасидаги, яхши оилалар болалари билан етимлар ўртасидаги психологик ровни бартаараф этишга ёрдам бериш эди. Чамаси мақсадимизга эришиш: фестивал иштирок этган барча болалар ўртасида самимий ва мустақкам дўстлик алоқалари ўрнатилди.

... Бу байрамда кўп жамоалар иштирок этди. Уларнинг орасида «Ритм планети» дастаси марказимиз фахридир. Бу

даста ташкил этилганига 15 йил бўлди. Ҳозир у республикамиздаги энг моҳир рақс жамоаси эканига аминимиз. Ёш рақсчиларимиз турли танловларда, жумладан, халқаро танловларда, телевизион концертларда иштирок этган, республикамиз бўйлаб гастролга чиққан. Бу жамоага юқори малакали хореограф ва истеълодди педагог Вера Тельяни бошчилик қилмоқда.

— Рақс жамоасини тузиш гоёси тўсатдан пайдо бўлгани йўқ, — деб ҳикоя қилади Вера Ивановна. Менинг ўзим рақсдан, кўп йиллар Ботир Зокиров раҳбарлигидаги Тошкент муслиқ-халқ труппасида қатнашганман, оперетта театрида балет артисти бўлиб ишлаганман. Кечкурун уйга кайтаётганимда, кўпинча кўчаларда зерикиб юрган болаларни кўрадим. Ана ўшанда рақс жамоасини тузиш, болаларга санъат сирини ўргатиш истиа пайдо бўлди.

Авалгига анча қийин бўлди, чунки, ҳеч қачон ўқитувчилик билан шуғулланмаган эдим. Аста-секин тажрибам орта борди, иш усули такомиллашди, марказ ходимлари ёрдам беришди. Бу ерга болалар кела бошлади. «Ритм планети» репертуарини ўзим танладим. Бу

асосан жаҳон халқларининг рақсларидан иборат. Сюжетли рақс композициялари ҳам бор. Болалар ўзбек миллий рақсларини, айниқса, зўр мамнуният билан ўрганишади ва ижро этишади.

Ҳар бир рақс миллий руҳияти, миллий мизожни тасвирлашнинг бетақор усули билан ажралиб туради. Рақс орқали бошқа халқлар маданиятидан баҳраманд бўлинали, бу эса болаларни маънавий жиҳатдан тарбиялашда ижобий аҳамиятга эга. Миллат мавжуд экан, миллий рақс ҳам сақланиб қолаверадди. Болаларимиз ҳозирги кунда одат бўлган рақсларни ҳам ўрганишади, лекин бундай рақслар тезда унут бўлиб кетадди, асрлар давомида сақланиб қолган миллий рақсларни эса доимо эсла тутиш ва асраш зарур.

Жамоамизга барча болаларни қабул қилаверамиз. Агар бола тўғрақда мунтазам шуғулланса, албатта бирор натижага эришади. Қомати, юриши ўзгаради, ўзига ишонч пайдо бўлади, кўзларидан нур, лабларидан табассум армайилган бўлади. Кўп болаларга рақс ўзига ишонмаслик, уятчанлик туғулдирилган кўтилишда ёрдам беради.

— Мен ота-оналарга мурожаат қилмоқчиман, — деди рақс жамоаси раҳбари сўхбатимиз охирида. — Фарзандингизга эътибор беринг: у зерикмайптими? Дўстлар, компьютер, телевизор бўлгани яхши. Лекин бундан ташқари ҳаракат қувончи, маданият билан мулоқот қувончи ҳам бор. Болангизни марказимизга олиб келинг, унга балки рақс билан шуғулланиш маъқул бўлар. Ёшлардан санъат сирларини ўрганиш ҳеч қачон зиён қилмайди...

О. ЗАДУНАЙСКАЯ, ЎЗА мухбири.

Шаҳрисабз шаҳридаги Амир Темуր номли маданият музейи кун сайин экспонатлар билан бойиб бормоқда. Ҳозир музейда 300 дан ортиқ тарихий экспонатлар мавжуд.

СУРАТДА: музейнинг Амир Темури ва теурилар бўлими бошлиғи С. Соибов саёҳатчиларни экспонатлар билан таништирмоқда.

Э. ҚУЛМУРОДОВ олган сурат.

Шифокор маслаҳати

Маълумки табиатнинг ўз қонун-қоидалари бор. Масалан, йилнинг биринчи бари фақат чўзилиб кетса, табиатда баъзи ўзгаришлар содир бўлиши мумкин. Аҳоли ўртасида учрайдиган юқумли касалликлар ҳам йил фаслига, иқлим шароитига, об-ҳавога ва табиатдаги турли ўзгаришларга мос бўлади. Ёз ва куз ойларида юқумли меъда-ичак касалликлари, куз ва киш ойларида вирусли меъда-ичак хасталиклари кўп учрайди.

Бу йил киш қишлигини қилмаётти, натижада вирусли касалликлар авж олишига имконият туғилмоқда. Зеро аҳоли асосий вақтини уйда ўтказадди. Уй ва хоналарни шамоллатиб туриш қийин. Уйда ўтказиладиган тадбирлар вирусларнинг бир одамдан иккинчисига ўтишига, кўпайиши ва кучайишига имкон беради. Грипп юққач касалликнинг яширин даври 2-3 кундан 7-10 кунгача давом этади. Кейин бош ва мушакларнинг оғриши, кўз ва бурундан суюқлик келиши, кўз ва юзларнинг шишиши, томоқ, бурун ва кўкракнинг ачиши, оғриши ва ҳароратнинг кўтарилиши каби катта белгилар намоян бўлади. Ушбу клиник белгилар 7-10 кунгача давом этиб, сўнгра соғайиш даври бошланади.

Бемор атрофидagi одамларга касаллик юқмаслиги учун қандай чоралар кўрилиши керак деган ўрнили савол туғилиши табиий. Бунинг учун беморлар юқорида айтиб ўтилган клиник белгиларни ўзларида сезсалар дарҳол тиббиёт ходимини уйига чақирин-

лари зарур. Бу билан улар иш жойидаги, транспорт воситаларидаги ва тиббиёт муассасасидаги бошқа одамларни касалликни юқтириб олишдан сақлайдилар.

Яна бир томони шундаки, грипп касаллигига чалинган кишилар аксарият ҳолларда уйларида даволанишлари мумкин, фақат оғир асоратлар бўлсагина шифохонага ётқизилмайдилар. Уй шароитида беморга имкон қадар алоҳида ҳона ажратиб бериш керак.

Унинг чойшаби, сочиғи, идиш-товоғи ва бошқа гигиена воситалари бўлақ бўлиши керак. Ҳона ҳавоси вақти-вақти билан шамоллатиб турилиши, пол ва мебеллар 0,2 -- 0,3 фоиздан зиёд тозаланиши керак. Беморга қаровчилар доқа тўсиқ (маска) тақиб олишлари шарт. Беморга тиббиёт ходимлари томонидан 5 кунлик касаллик варағаси очиб берилади.

Демак, грипп касаллигидан сақланиш мумкин. Бунинг учун соғлом одамгина эмас, беморлар ҳам ўз ҳиссаларини кўшиши керак. Эслатиб ўтмоқчимизки, тиббиёт ходимидан бемаслаҳат, ўзбошимча даволаниш ўпка шамоллаши, кўз, қулоқ шамоллаши ва томоқ бўғилиши каби оғир хасталикларга олиб келиши мумкин.

Барчангизга сийхат-саломатлик ҳамроҳ бўлсин.

Н. ОТАБЕКОВ, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг санитария-эпидемиология бош бошқармаси бошлиғи.

ОЛТИНТОВ ТАРИХИ ҲАҚИДА ФИЛЬМ

Қизилқум бағридаги Уч қудуқ шахрига «Ўзбектеlevision» ижодкорлари таширф буюришди. Хужжатли фильм ижодкорлари Олтинтовдаги қадим аждодларимиз яшаган маънавийликларини, қоя тошдаги битиклар ва тасвирларини, умуман Қизилқумнинг ўтмиши ва бугуни ҳақида ҳикоя қилувчи фильм яратдилар.

Таниқли оператор — Р. Исмолов эса ишни бошлаб юборди. Унга суратчи, ўлкашунос В. И. Шляхтин ёрдам кўрсатмоқда. Фильм шу йилнинг ёз ойларида томошанилар ҳукмига ҳавола этилади.

Фильмга буюртмачи вилоят ҳокимлиги бўлиб, ҳарajatларини Навоий қон-металлургия комбинати ва «Зарафшон» — «Ньюмонт» қўшма корхонаси ўз зиммасига олган.

Т. ЭШБОЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Спорт • Спорт • Спорт

ЙИЛНИНГ ЭНГ ЯХШИ ЕНГИЛ АТЛЕТИКАЧИЛАРИ

Ўзбекистон енгил атлетика федерациясини ҳар йилги анъанасига содиқ қолиб, йилнинг энг яхши енгил атлетикачиси, мурабийсини ва ҳақмини аниқлади. Бунинг учун 1996 йилнинг бошидаёқ киришилгани, яъни ҳар бир спортчининг турли турнирларда эришган натижаларини таснифий оқшолар билан қайд этиб борилди.

Умуман олганда ўтган йилги мавсум енгил атлетикачиларимиз учун анча самарали бўлди. Улар нафақат республика миқёсидаги, балки кўпгина халқаро турнирларда қатнашишди. Вакиллари-

миз Атлантада ўтказилган Олимпиадада, ёшлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида, Осиё биринчилигида ва Марказий Осиё турнирларида иштирок этишди. Айниқса, найза улоқтирувчимиз Сергей Войновнинг ёшлар ўртасида жаҳон чемпионлигини қўлга киритганини барча спорт мухлисларимизни қувонтирди. У жаҳон чемпионатида 79,78 метрга найза улоқтириб, Осиё рекордини ўрнатди. Шунга қарамай Сергей Войнов Ўзбекистон енгил атлетика федерациясининг йилнинг энг яхши спортчиси танловида голиб чиқолмади. Атланта Олимпиадасида ўн кураш бўйича Осиё рекордини янгилаб, 8-ўринга кўтарилган ҳамюртимиз Рамил Ганиев танловда 740 очко жамғариб, Сергейни 240 очко ортда қолдириб ва мамлакатимизнинг ўтган йилги спорт мавсуми бўйича «Йилнинг энг яхши енгил атлетикачиси» деб топилди.

Мурабийлар ўртасидаги

танловда эса Сергей Войновнинг устози Шамил Капкаев ҳаммадан кўп (368) очко жамғариб, кетма-кет учинчи йилдирки, енгил атлетика бўйича «Йилнинг энг яхши мурабийси» дея эътироф этилди.

Танлов рўйхатига мамлакатимизнинг барча енгил атлетикачилари киритилмади. Спортчи қатнашган мусобақа нуфузи ва унинг эгаллаган ўрнига қараб оқшолар берилди. Шунга кўра 71 нафар енгил атлетикачи очко олишга эришди.

Ёш енгил атлетикачилар танловида тошкентлик Л. Перепелова голиб чиқди (мурабийси И. Колошева). У тарбияланаётган Халқ таълими вазирлигига қарашли болалар ва ўсмирлар спорт мактаби «енг яхши ўқув маскани» деб топилди. Ҳакамлар ўртасидаги танловда эса Г. Арзуманов энг кўп очко жамғарди.

ТУРНИР ОЛДИДАН КЎРИК

Наманганнинг «Навбахор» футбол жамоаси МДХ мамлакатлари чемпионлари турнирида бу йил илк бор қатнашиб, юргимиз спорт шарафини ҳимоя қилади. Мазсулиятни ҳис қилган «Навбахор» жамоаси ўз футболчилари маҳоратини кўриқдан ўтказиш мақсадида Москвага сафар олдидан Қибрай спорт мажмуида Тошкентнинг «Трактор» жамоаси билан иккита ўртоқлик учрашу-

ви ўтказди. Биринчи учрашувда «Навбахор» жамоаси мурабийларини асосан ёшларни майдонга чиқаришди. Табиий, бу учрашувда тошкентликлар 3:0 ҳисобида ғалаба қозонишди. Иккинчи учрашувда эса наманганликлар 3:1 ҳисобида устун келишди. «Навбахор» сафида Каримов, Солиев, Фафуров, Кошелев, Фельдов, Алибоев, Курбонбоев, Акбаров, Мунинов, Ҳафизов, Назаров

Расул ЭРМУХАММАД, «Халқ сўзи» мухбири.

ШОИР ТАВАЛЛУДИГА БАҒИШЛАБ

Жиззах шаҳрида Х. Олимжон таваллудининг 87 йиллигига бағишланган «Жиззах шаҳри ижодкорлари» мавзусида мактаб ўқувчилари кўриқ-танлови бўлиб ўтди. Танлов давомида шоир Х. Олимжон шеърларини намуналар ўқиди. Ёш шоира Шаҳно Ахорова ўзининг янги ёзган шеърларини ўқиб, кечага фазл киритди. Тадбир якунида шаҳар болалар йилдирки, енгил атлетика бўйича «Йилнинг энг яхши мурабийси» дея эътироф этилди. Садрархон ЖўРАЕВА.

ТАШКИПОТ ҚУЙИДАГИПАРНИ СОТАДИ:

- 1. «Олтой», МТЗ, Т28х4 тракторлари учун эҳтиёт қисмлар;
-- тилъза-поршен, халқа бутламаси;
-- мой сидирадиган халқа;
-- АО-1 борт кожухи;
-- Т-702, ПЯШ-702 плуг тишлари.
2. 30х40 ўлчамли «Орво Ретина» рентгенплёнка.
3. 70х60, 70х30,5 ўлчамли флюороплёнка.
4. Катакчи ва пахмоқ сочиқлар.
5. Қондаги қанд моддасини яқка тартибда аниқлайдиган аппарат (Жонсон-Жонсон).
6. «Алоқа» 500-1100 ультратовушли скенор.
7. Бир каналли ЭКГ -- «Малиш» аппарати.
8. 50х50 термоқоғоз.
Ушбу маҳсулотларни

СОТИБ ОЛАДИ:

- 1. Каустик сода.
2. Озиқ-овқат саноатида ишлатиладиган 0,22 мм.ли тунука.

Манзил: Тошкент ш. Йилев кўчаси, 62, мўлжал -- совиқ «Радост» дўкони.

Тел.: 55-91-42, 55-93-06, 44-15-28.
Шейжер: -- 067 абиш.: 41-84, 41-85.

ОЗИШ УЧУН ГИЁХЛИ КАПСУЛАЛАР.
ШАҲАР ДОРИХОНАЛАРИДАН СЎРАНГ.
«ФИЗУРА»
КОМПЛИМЕНТИ МЯФТУНКОР ЭТАДИ.
Фигурин
аджанта фарма лимитед

ТОШКЕНТ ШАҲРИ КОРХОНАЛАРИ ВА БОШ МУҲОСИБЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Тошкент шаҳридаги йўловчи транспорти Давлат уюшмаси қошидаги "Йўловчи-транссервис" Бирлашган хўжалик ҳисобидаги Марказ маъмурияти банк реквизитларимиз ўзгарганлигини маълум қилади ва 1997 йил 1 январидан банк операциялари қуйидаги реквизитлар бўйича амалга оширилади:

"Йўловчитранссервис" БХХМ, Тошкент ш., Т. Малик кўчаси, 3"А"-уй, ҳисоб рақамимиз 42500002 Ўзбекистон Республикаси миллий ташқи иқтисодий фаолияти банкининг вилоят бўлимида, МФО 172626288, кор./ҳисоб 200165428.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аппарати жамоаси Вазирлар Маҳкамасининг маъсул ходими Азамхон Баҳромовнинг Бунданб ВАХРОМОВАнинг вафот этганини муносабати билан чуқур тазия изҳор этади.
Иқтисодшаритратли акционерлик-таскорат «Пахтабанк» бошқаруви Сирдарё вилояти Сирдарё бўлими бошқаруви Тожирхон МУРТАЗАЕВнинг бевақ вафот этганини муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ва яқин қариндошларига тазия изҳор этади.
Биолог ИИЧБ жамоаси, Ўзбекистон Фанлар академиясининг микробиология институтини директорини, Олий Махлис депутати, академик Акбар ХОЛМУРОДОВнинг бевақ вафоти муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур тазия изҳор этади.

Биринчи Тошкент давлат тиббиёт институти ректорлиги клиникаси, жамоат ташкилотлари ва институт психиатрия кафедраси жамоаси шу кафедра профессори Баҳодир Тошматовга оналари Сора БАҲОУДДИНОВАнинг вафот этганини муносабати билан чуқур тазия изҳор этади.
Ўзбекистон Фанлар академиясини Х. М. Абдуллаев номидаги Геология ва геофизика институти Ўзбекистонда хизмат кўрсатган геолог, бош илмий ходими, геология ва минералогия фанлари доктори Мажаж ЗОКИРОВнинг вафот этганини муносабати билан марҳумнинг оиласи ва қариндош-уруғларига тазия изҳор қилади.
Тошкент Молия ва иқтисодий коллежи жамоаси ўқитувчи Муҳиддин Мухаммаджоновга волидай мухтарамаси Ҳамро ва АТАЕВнинг вафот этганини муносабати билан чуқур тазия билдиради.

ХАЛҚ СЎЗИ
НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
А. УСМОНОВ.

БЎЛИМЛАР:
Идарамет 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Мерос ва қадриятлар 36-29-89;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодий 36-36-65;
Мағаниёт 36-35-60;
Тунги муҳаррират 33-10-28;
Эълонлар 36-09-25, Вақтин 33-10-60

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.
Набатчи муҳаррир — И. Худобер.
Набатчи — Б. Остонақулов.
Мусахҳах — Б. Ҳасанов.